

A BUDZSÁK ÜTKÖZŐZÓNA A VÉGEKEN

SZÖVEG: ILLÉS TAMÁS, KÉP: KARÁCSONYI DÁVID

A délszláv háborút követően azt hittük, hogy Európát (és főleg Magyarország tágabb térségét) egy időre elkerülik a fegyveres konfliktusokkal járó határváltozások. Aztán a 2014-es ukrajnai események ismét megmutatták, hogy jócskán vannak még le nem játszott ügyek. Nem véletlen, hogy sokan már a térképek újrajzolását vizionálják. Ugyanakkor a legkreatívabb határhúzókat is elbizonytalanodnak Ukrajna rendkívül vegyes etnikumú délnyugati szegletében, a Budzsákban, amely az utóbbi 200 évben kilenc hatalmváltáson esett át...

A ma Budzsáknak nevezett térség, a Duna-delta, a Fekete-tenger és a Dnyeszter által közrefogott vidék a középkorban nem számított közkezdvelt letelepedési célpontnak. Ennek ellenére a bizánci ihletésű Kilija és Dnyeszterfehérvár (török nevén Akkerman, jelenleg Bilhorod-Dnyisztrovszkij) erődjei kulcsfontosságú szerepet töltek be az akkori fekete-tengeri, valamint az európai-ázsiai kereskedelmi útvonalak ellenőrzésében.

BUDZSÁKI CSENDÉLET

A MEZŐGAZDASÁGRA BERENDEZKEDT VIDÉKEN AZ ALACSONY TECHNOLÓGIAI SZÍNVONAL ÉS A HIHETETLENÜL LEROMLOTT INFRASTRUKTÚRA KEVÉS KITÖRÉSI PONTTAL KECSEGTET

FONTOS PEREMTERÜLET

Előbb az Aranyhorda szállásterülete volt, majd Basarab havasalföldi fejedelem hódításainak köszönhetően csak Besszarábiaként említették. Meghódította a Moldvai Fejedelemség, később az új urak, a törökök tatárokat költöztettek a korábban csaknem lakatlan vidékre, és Budzsáknak nevezték el, ami sarkot, szögletet jelent. (A Budzsák tényleg az Oszmán Birodalom keleti sarkának számított, amely a Porta számára természetes összeköttetés és kommunikációs csatornát biztosított a keletre elhelyezkedő szövetséges tatárokkal.) A gyakori kozák, lengyel és moldáv betörésekkel szembeni tatár segítségért a szultán különleges jogokat biztosított nemcsak az itt élő tatároknak, hanem a Moldva területéről érkező ortodox románoknak is.

A 18. század végén, az orosz–török viszálykodásban a mérleg nyelvének számított, hiszen a gyakori összecsapásokban a legfontosabb felvonulási zónát, egyben utánpótlási útvonalat jelentette. Ez nem is kedvezett a tartós benépesülésnek... Az eredmény: alacsony népsűrűség és rendkívül vegyes nemzetiségi összetétel.

Meghódította a Moldvai Fejedelemség, később az új urak, a törökök tatárokat költöztettek a korábban csaknem lakatlan vidékre, és Budzsáknak nevezték el, ami sarkot, szögletet jelent.

A 19. század elején a cári seregek a Napóleontól elszenvedett vereségük ellenére is képesek voltak a törökökre olyan csapást mérni, hogy azok nemcsak a Budzsák, hanem Moldva keleti felét is feladták. Az 1812-es bukaresti békében a Prutot rögzítették határvonalaként, a Besszarábia megnevezést pedig a teljes elfoglalt területre kiterjesztették.

CÁRI CIFRÁZÁS

A napóleoni háborúk alatt a politikai helyzet változásával a lakosság is átalakult. Az oroszok kiűzték a törököket és velük a tárokat is (őket a Krím félszigetre) – megelőzendő a hátbatámadást és kiiktatva a belső ellenállást. Ráadásul a cári uralom a kulcsfontosságú Duna-delta és Fekete-tenger közelében – a későbbi terjeszkedést tervezve – a románoknál lojálisabb népeket akart látni. Új, megbízható és gazdaságilag aktív lakosokra volt szükség, elsősorban a leginkább lakatlan Dél-Besszarábiában, vagyis a Budzsákban. A német telepesekben látták a legnagyobb lehetőséget. Németek ugyan már II. Katalin uralkodása alatt is érkeztek elnéptelenedett oroszországi vidékekre, ám az 1820-as évektől kibontakozó betelepülésük minden addigig felülmúlt.

A napóleoni háborúk miatt földjeiket elhagyni kényszerülő württembergi és bajorországi parasztok általában gőzhajóval jutottak el a Budzsáig. Az érkezőket négyhetes karanténra kényszerítették egy Izmajil melletti szigeten. A kezdeti nehézségeket az orosz kormányzat nagyvonalú ajánlata ellensúlyozta: minden család számára járt 65 hektár föld, 50 évi adómentesség, hitelek a ház és a gazdaság beindításához, valamint a vallásgyakorlás szabadsága. Nennewitz, Hoffnungsthal, Gnadenfeld vagy Olendorf – mind-mind a 150 évvel ezelőtti Budzsák virágzó településeiről van szó. Ám Frerechampernoise, Paris és Brienne keresése esetén is lehetséges, hogy a korabeli útvonaltervező a Budzsák felé irányított volna, hiszen 1824 és 1828 között néhány száz fős svájci és francia különítmény is érkezett!

A besszarábiai németek száma rohamosan növekedett; 1827-ben még alig 10 ezer, a századfordulón már 60 ezer, míg az I. világháború után 100 ezer főt tett ki. Döntő részüket a kiváló minőségű talajon növénytermesztéssel foglalkozott. A bolgárok és gagauzok (ortodox hitű törökök) erős bevándorlási hulláma is a 19. század elejétől zajlott. Az oszmán területekről történt áttelepülésükben kulcsfontosságú, hogy Oroszország tudatosan az ortodox világ védelmezőjeként tűntette fel magát. Nem mellékesen: befogadásukkal és a bőkezű adományokkal

Minden család számára járt 65 hektár föld, 50 évi adómentesség, hitelek a ház és a gazdaság beindításához, valamint a vallásgyakorlás szabadsága.

A betelepülések miatt gyorsan csökkent a helyi román (moldován) népesség társadalmi és gazdasági súlya. Kilija 1806-ban még 92%-ban románok lakta város, ám 1844-re részarányuk 12,7%-ra csökkent.

(kiemelés a jobbágyságból és a katonai szolgálat alóli mentesség) a Balkán népei előtt igyekeztek megágyazni a tervezett balkáni területszerzéseknek is... A feudális kötıtségek alóli feloldozás persze az országon belül is vonzó volt, így sok szökött jobbágy érkezett ukrán és belső orosz területekről is.

NAGYHATALMI NACIONALIZMUS

A betelepülések miatt gyorsan csökkent a helyi román (moldován) népesség társadalmi és gazdasági súlya. Kilija 1806-ban még 92%-ban románok lakta város, ám 1844-re részarányuk 12,7%-ra csökkent. 1809-ben Izmajil lakosságának 85%-a román, 1884-ben viszont már csak 6,2%-a. E folyamatok összhangban voltak azokkal a pánszláv elképzelésekkel is, amelyek Konstantinápoly elfoglalásával és a Balkán népeinek egyesítésével egy új Bizánci Birodalmat kívántak létrehozni.

E vízióban viszont a románoknak – mint újlatin népnek – nem szántak szerepet.

1829-ben felfüggesztették Besszarábia autonómiáját, és az oroszok tették a kizárólagos hivatalos nyelvvé. Sőt, a század végére még inkább megromlott az orosz–román viszony. A románok ugyan megszerezték Dobrudzsát, de a Budzsák feletti uralomban is reménykedtek. Hasztalanul, s mindez megalapozta a következő évtizedek oroszellenes külpolitikáját is.

Az oroszok viszont elvágta minden román kulturális szálát, beszüntették a román sajtótermékek nyomtatását, illetve kötelezővé tették a katonai szolgálatot. A hétéves távol-keleti szolgálat megtette hatását. Egy korabeli feljegyzés szerint: „... románként mentek el, félig-oroszként jöttek vissza”.

Az orosz nyomás és az elszigetelődés a helyi románság körében sajátos identitást kezdett kialakítani. Az intézkedések persze a többi besszarábiai népet is érintették. A hirtelen adófizetésre kötelezett németek körében kivándorlási hullám indult meg az Egyesült Államok irányába. A bolgárok esetében mindez egybeesett Bulgária megszületésével, így a bolgár elit távozásával budzsáki kulturális pozícióik is csorbultak.

A GEOPOLITIKAI SOROZATUNK
TÁMOGATÓJA A

DNYESZTERFEHÉRVÁR (BILHOROD-DNYISZTROVSKIJ)

A SOKAT LÁTOTT ERŐDÍTMÉNY
MEGŐRIZTE ÉVEZREDES
JELENTŐSÉGÉT, CSAK MÁS
FORMÁBAN: MA AZ EGYIK
LEGKIEMLETTEBB IDEGENFORGALMI
CÉLPONT

SZOVJETNOSZTALGIA

LENIN-SZOBOR, VILKOVE.
A VÁROS A TÖBB TÍZEZRES
LIPOVÁN KÖZÖSSÉG
KÖZPONTJÁNAK SZÁMÍT,
AKIK ÓHITŰ OROSZOKKÉNT
A REFORMOKAT BEVEZETŐ
ORTODOX EGYHÁZ ELŐL A
DUNA-DELTA ELLENŐRIZHETETLEN
VIDÉKÉRE MENEKÜLTEK

ROMÁN URALOM

Az I. világháborús orosz békekötés (breszt-litovszki béke) és a román invázió után Besszarábia 1918-ban a Romániához tartozásra szavazott. Ám e döntést a kisebbségek (pl. a bolgárok) vagy elleneztek, vagy távolmaradásukkal bojkottálták (pl. a németek). Amint arra számítani lehetett, a Szovjetunió megalakulásával fel is merült a terület visszaszerzésének kívánalma.

A szovjetek előbb békés tárgyalásokon próbálták Romániát népszavazásra bírni. Ennek fejében hajlandónak mutatkoztak a világháború alatt Oroszországba menekített román nemzeti vagyontárgyakat visszaszolgáltatni. A román fél azonban hajthatatlannak bizonyult: a Dnyeszter vonalában akarta a keleti határt rögzíteni. A diplomáciai kapcsolatok meg is szűntek a két ország között.

Moszkva persze nem adta fel ilyen könnyen, ezért Odessza irányából trojkának nevezett, háromtagú kommandóalakulatokat szivároztatott be, és 1924 szeptemberében Tatarbunary városában szovjet tagköztársaságot kiáltottak ki. A felkelés támogatóit az orosz és ukrán parasztságnak találta meg, akik elégedetlenek voltak az 1921-es román földreformmal. Bár a román hadsereg három nap alatt leverte a lázadást, a rövid esemé-

SZOCREÁL IDILL

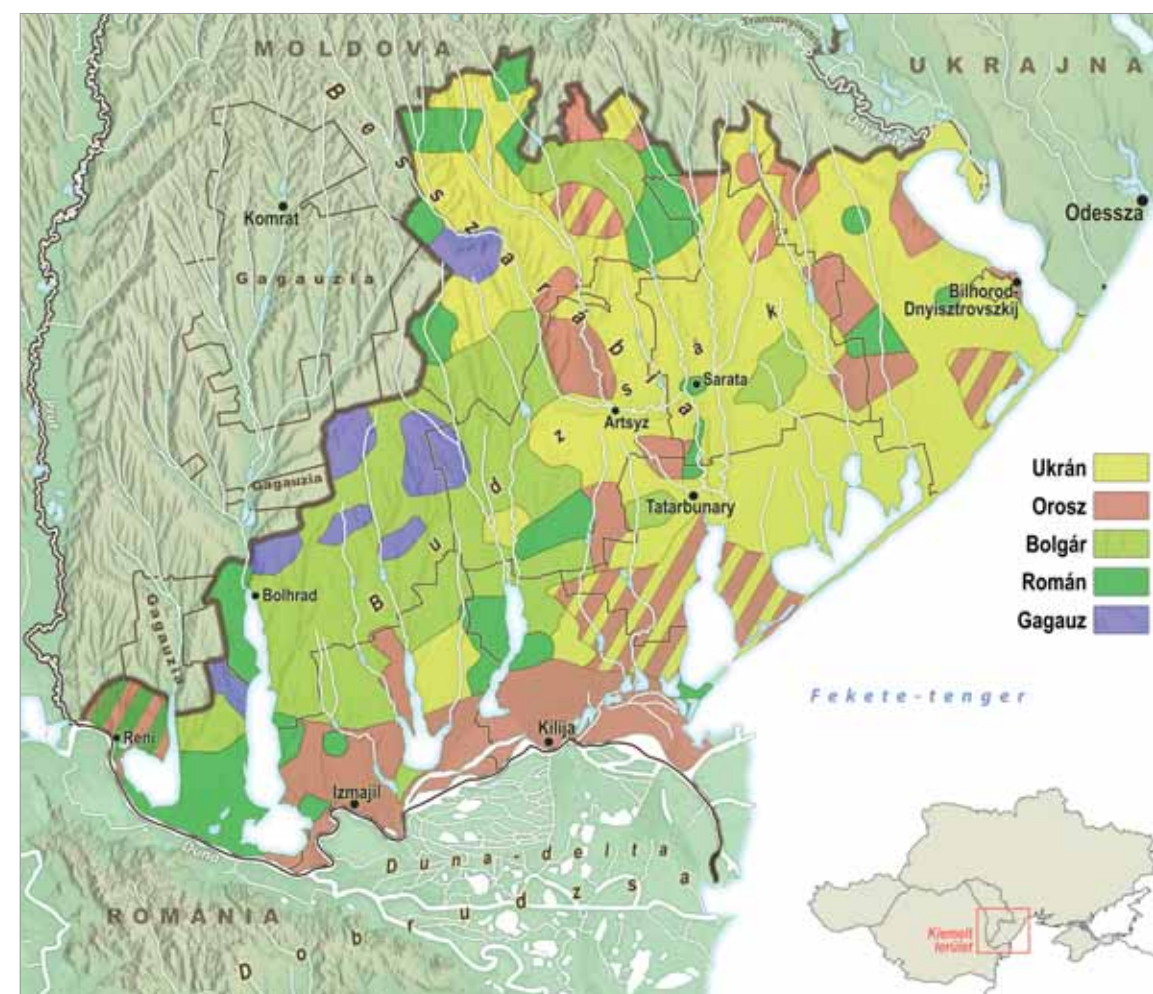
ALEXANDERFELDET EVANGÉLIKUS NÉMETEK ALAPÍTOTTÁK A SZÁZADFORDULÓN. A LEGUTÓBBI NÉPSZÁMLÁLÁS ALKALMÁVAL AZONBAN A TELEPÜLÉSEN EGYETLEN NÉMETET SE VETEK JEGYZÉKBE...

AZ OSMÁN BERENDEZKEDÉS LENYOMATA

IZMAJIL LEGRÉGEBBI, MA IS ÁLLÓ ÉPÜLETE A 16. SZÁZADI MECSET. A MUSZLIM KÖZÖSSÉG SZÁMÁNAK DRASZTIKUS CSÖKKENÉSE MIATT JELENLEG MÚZEUM

AZ OROSZOK SE TÉTLENKEDTEK

AZ 1838-BAN ÉPÜLT MEGDICSŐÜLÉS-TEMPLOMA A HELYI BOLGÁR ORTODOX KÖZÖSSÉG VALLÁSI KÖZPONTJA

A BUDZSÁK MAI ETNIKAI TÉRKÉPE

nyek mégis mélyreható következményekkel jártak. A szovjetek Transznisztríában létrehozták a Moldovai Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaságot, a nyugati hatalmakat pedig megizzasztotta a kommunizmus terjedésének lehetséges réme. Ezenkívül Románia megítélése is változott: a véres megtorlások miatt újból terítékre került az etnikai – többek között a magyar – kisebbségek ottani helyzete.

A Budzszakban élőkre nem köszöntöttek jó idők, s nem meglepő, ha a gazdasági mélyrepülés és állami nyomás hatására az egész német lakosság az első adandó alkalommal elhagyta a vidéket. Erre a Molotov–Ribbentrop-paktumhoz kötődő egyik egyezmény adott teret – engedélyezve kitelepülésüket a Harmadik Birodalomba. Mindez azt is jelezte, hogy a Szovjetunió már az „ajtón kopogtat”. Jöttek is! A Romániának küldött ultimátumban Besszarábia átengedését követelték. Rá egy napra, 1940. június 27-én egy újabb sürgöny érkezett Bukarestbe, ezúttal Németország részéről... És június 28-án már el is kezdődött Besszarábia kiürítése. Bár egy évvel később Antonescu marsall – német segítséggel – visszafoglalta a területet, 1944-ben Sztálin ismét új határt húzott.

A Budzszakban élőkre nem köszöntöttek jó idők, s nem meglepő, ha a gazdasági mélyrepülés és állami nyomás hatására az egész német lakosság az első adandó alkalommal elhagyta a vidéket.

A SZOVJETRENDSZERBEN

A középkorhoz hasonlóan 1944-től ismét elvált Besszarbia és Budzsák története, mivel utóbbi Ukrajnához csatolták. Ugyanakkor a korábbi Besszarbia területén kialakított Moldovai Szovjet Szocialista Köztársaság léte alapot adott az önálló moldovai etnikai öntudat megerősítéséhez, amely természetesen a szórványban élő budzsáki románokat is érintette.

Össességében minden jel arra mutatott, hogy a szovjetek lezárták a Budzsákot érintő kaotikus határváltozások korát, az új román kommunista vezetésnek pedig esze ágában sem volt revizionista kérésekkel magára haragítani Moszkvát. Ezzel együtt a városokban az oroszok és ukránok számának növekedése jellemezte a korszakot, így a szovjet embereszmény kialakítására való törekvés jegyében lassú, de biztos eltolódás figyelhető meg a 19. században kialakult etnikai térszerkezetben.

UKRAJNAI VÉGEKEN

A Szovjetunió felbomlásakor a Sztálin által rajzolt határvonalak megmaradtak. A Budzsák Ukrajna része lett, északra pedig új, független állam keletkezett: a Moldovai Köztársaság. Ezzel a Budzsák csaknem teljes (forgalmi) elszigeteltségbe szorult. Románia irányába a déli nyitást hidak és kompjáratok hiányában a Duna és deltája teszi szinte lehetetlenné. Nyugaton és északon a súlyos gazdasági nehézségekkel és kulturális törésvonalával küzdő Moldova húzódik. A Fekete-tenger a turzások és öblözetek miatt nehezen megközelíthető keleten pedig – Ukrajna központi részei felé – csupán két, középkori állapotokat idéző útszakasz fut. Mindkettő egy-egy kulcsfontosságú híddal is rendelkezik a Dnyeszteren: ha ezek megsérülnek (vagy

Össességében minden jel arra mutatott, hogy a szovjetek lezárták a Budzsákot érintő kaotikus határváltozások korát, az új román kommunista vezetésnek pedig esze ágában sem volt revizionista kérésekkel magára haragítani Moszkvát.

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
ILLÉS TAMÁS

TREND FM
94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TREND FM.HU

ILLÉS TAMÁS
GEOGRÁFUS-DOKTORAN-
DUSZ (ELTE), AZ ETNIKAI
FÖLDRAJZI MŰHELY TAGJA

KARÁCSONYI DÁVID
GEOGRÁFUS, AZ MTA
KUTATÓJA, SZAKTERÜLETE
A TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉS-
FEJLESZTÉS

Moszkva a Budzsák ügyét továbbra is igyekszik melegen tartani. Ebben magától értetődő partnernek kívánkozik a Budzsákkal szomszédos, hagyományosan oroszpartú Gagauzia, illetve a szakadár, 1500–2000 fős orosz katonai kontingenst állomásoztató Dnyeszter Menti Köztársaság (Transznisztria) is.

AZ IDŐ FOCSÁGÁBAN

A SZASZIK-LAGÚNA PARTJÁN FEKVŐ
BORISZIVKA FALU KOPOTTAS
KULTÚRHÁZA

POSZTSZOVJET ABSZURDITÁS

KÉSZÜLŐDÉS A FÜRDŐZÉSRE IZMAJILBAN,
UKRAJNA LEGNAGYOBB DUNA MENTI
KIKÖTŐVÁROSÁBAN

éppen – ne adj’ Isten! – felrobbannak), teljes lesz a Budzsák elszigetelődése.

Ami a budzsákiakat illeti, jelentős részük még mindig nosztalgikus jóindulattal tekint Oroszországra, mint arra az erőt sugárzó hatalomra, amely felszabadította őket a török–tatar uralom alól. Nem véletlen, hogy a budzsáki hétköznapiakban továbbra is az orosz nyelv tölti be a lingua franca (közvetítőnyelv) szerepét. A Kijevvel szembeni kiszolgáltatottság érzése állandó nehézségekkel párosul e mezőgazdaságra berendezkedett vidéken. Így a Budzsákot sem hagyták érintetlenül a 2014-es ukrajnai kormányválság hullámain meglovagoló oroszbarát szeparatista törekvések. Leszerelt orosz tisztek a bolgárok lakta Bolhradban szervezkedésbe kezdtek, ám a kelet-ukrajnai háború eszkalálódása gyorsan lelohasztotta a kezdeti lelkesedést.

Moszkva a Budzsák ügyét továbbra is igyekszik melegen tartani. Ebben magától értetődő partnernek kívánkozik a Budzsákkal szomszédos, hagyományosan oroszpartú Gagauzia, illetve a szakadár, 1500–2000 fős orosz katonai kontingenst állomásoztató Dnyeszter Menti Köztársaság (Transznisztria) is. A fejleményeket a NATO-tag Románia – a moldovai egyesítés gondolatával játszadoxva – is árgus szemekkel figyeli.

A Budzsák – mint a történelem során már számtalanszor – újból nagyhatalmi érdekek ütközőzónájába került. A helyiek mégis különös passzivitással viselik a megnövekedett érdeklődést. Hiába nemzetiségi széttagoltság, a kíméletlen évszázadok megtanították őket a békés együttélésre... Hiába az Oroszország iránt érzett szimpátia, a béke érdekében Ukrajna egységében érdekeltek. És hiába a geopolitikai kártyaparti, a budzsáki lakosokat – mint megannyi térségbeli polgárt – leginkább a rezsi költségek, a munkanélküliség és az élelmiszerárak jelentette nehézségek helyi megoldása foglalkoztatja...

A Budzsák – mint a történelem során már számtalanszor – újból nagyhatalmi érdekek ütközőzónájába került. A helyiek mégis különös passzivitással viselik a megnövekedett érdeklődést. Hiába nemzetiségi széttagoltság, a kíméletlen évszázadok megtanították őket a békés együttélésre... Hiába az Oroszország iránt érzett szimpátia, a béke érdekében Ukrajna egységében érdekeltek. És hiába a geopolitikai kártyaparti, a budzsáki lakosokat – mint megannyi térségbeli polgárt – leginkább a rezsi költségek, a munkanélküliség és az élelmiszerárak jelentette nehézségek helyi megoldása foglalkoztatja...

MUNKÁBAN A SZERKESZTŐSÉG

JEGES, MEDVE

1993. február a kanadai sarkvidéken. -52°C , erős szél. Bár arcvédőben vagyok, szemüvegem hamar az ornyergemhez fagy. A bőrrel együtt emelem le. A szánhúzó kutyák láncon, olyan távolságban egymástól, hogy ne ériék el a szomszédjukat – mert azonnal véres hatalmi-harcba kezdenének –, de ne is férjenek át közöttük a jegesmedvék, amik könnyedén bedönthetnék a barakkok nyílászáróit. A plusz védelmet mindössze a medvetalp-távoltartó, 200-as szögekkel kivert, ablak alá helyezett deszkák jelentik. A kutyák egyébként nagyszerűek. Nem romlanak el, mint a motoros szán. És vész esetén megehetőek...

Válogatom a képeket a Jeges-óceán jégfogyásáról szóló cikkünkhöz, és közben mesélek a gyerekeimnek. És persze eszembe jut, hánszor megkaptam már a kérdést újságíróktól az Antarktison(!) végzett munkáink kapcsán, hogy nem féltünk a jegesmedvéktől?!

Nagy Balázs

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREINK ▾

E LAPSZÁMUNK MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTÁK ▾

ALAPÍTVÁ: 1872

1142 BUDAPEST, ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚTJA 125.
TELEFON: (1) 231-4040.
FAX: (1) 231-4045
HONLAP: WWW.FOLDRAJZITARSASAG.HU
E-MAIL: INFO@FOLDRAJZITARSASAG.HU

ELNÖK: DR. GÁBRIS GYULA
ALELNÖKÖK: DR. KOVÁCS ZOLTÁN
DR. MICHALKÓ GÁBOR
FŐTITKÁR: DR. MARI LÁSZLÓ
ÜGYVIVŐ: HEILING ZSOLT
TITKÁR: ERŐSS AGNES

SAKOSZTÁLYOK:
BIZTONSÁGFÖLDRAJZI ÉS GEOPOLITIKAI
SAKOSZTÁLY, EXPEDÍCIÓS SAKOSZTÁLY,
TÁRSADALOM- ÉS GAZDASÁGFÖLDRAJZI
SAKOSZTÁLY, HEGYMÁSZÓ SAKOSZTÁLY,
OKTATÁS-MÓDSZERTANI SAKOSZTÁLY,
EGÉSZSÉGFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
TERMÉSZETFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
TÉRKEPÉSZETI SAKOSZTÁLY,
TURIZMUSFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
FÖLDRAJZTANÁRI SAKOSZTÁLY

TERÜLETI OSZTÁLYOK:
BAKONY-BALATON-VIDÉKI OSZTÁLY (VESZPRÉM)
BORSODI OSZTÁLY (MISKOLC)
DEBRECENI OSZTÁLY
DÉL-DUNANTÚLI OSZTÁLY (PÉCS)
DUNA-VÖLGYI OSZTÁLY (SZÉKESZÁRD)
EGER-BÜKK-VIDÉKI OSZTÁLY
GYÖNGYÖS-MÁTRA-VIDÉKI OSZTÁLY
KISALFÖLDI OSZTÁLY (GYŐR)
KISKUNSAGI OSZTÁLY (KECSKEMÉT)
KÖZÉP-DUNANTÚLI OSZTÁLY (SZÉKESFEHÉRVÁR)
KÖRÖS-VIDÉKI OSZTÁLY (BÉKÉSCSABA)
NYIRSEGI OSZTÁLY (NYIREGyhÁZA)
NYUGAT-MAGYARORSZÁGI OSZTÁLY (SZOMBATHELY)
SZEGEDI OSZTÁLY
SZÉKELYFÖLDI OSZTÁLY (CSIKSZEREDA)
TOLNA MEGYEI OSZTÁLY (DOMBOVÁR)
ZALAI OSZTÁLY (NAGYKANIZSA)

KÖNYVTÁR ÉS GYŰJTEMÉNYEI:
1112 BUDAPEST, BUDAORSI ÚT 45.
TEL.: (06-1) 309-2600/1443
(2015. NOVEMBER 15-TŐL
HATÁROZATLAN IDEIG ZÁRVA TART.)

AZ ÉGGÖMBÖT TARTÓ ATLASZ A MAGYAR FÖLDRAJZI
TÁRSASÁG VÉDJEGYKÉNT BEJEGYZETT JELKEPE

LAPALAPÍTÓ (1929):
DR. MILLEKER REZSŐ

**AZ ÚJ SZOROZAT
ÚJRAINDÍTÓI (1999):**
DR. NEMERKÉNYI ANTAL
ÉS FARKAS PÉTER

1929–1933, FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. MILLEKER REZSŐ

1934–1944, SZERKESZTŐK:
DR. BAKTAY ERVIN ÉS DR. KÉZ ANDOR

1999–2005, FŐSZERKESZTŐ: DR. NEMERKÉNYI ANTAL

2005–2006, FŐSZERKESZTŐ: DR. VOJNITS ANDRÁS

2006-TŐL FŐSZERKESZTŐ: DR. NAGY BALÁZS

ÁRNY A KÖVÖN ORSZÁG LILI MŰVÉSZETE

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
2016. december 16. – 2017. március 26.

I'm made of Black

KÄNKEN NO. 2 BLACK EDITION

A Kanken kollekcio megvásárolható itt:
Mountex Váci út - Mountex Ferenc krt. - Mountex Stop Shop Bécsi út - Mountex Budaörs -
Mountex Stop Shop Miskolc - Tengerszem Túrafelszerelés - Insitu - Reszputnyik